

S. Sayısı : 77

Ücretli İşbulma büroları hakkında 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ekonomi komisyonları raporları (1/537)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 495, 6/110

16 . I . 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Ücretli iş bulma büroları hakkında 34 numaralı milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair olup Çalışma Bakanlığının isteği üzerine Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 9 . I . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişiyiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saracoğlu

Milletlerarası İş Konferansı tarafından kabul edilen ücretli iş bulma bürolarının kapatılmasına dair olan iş sözleşmesinin onanması hakkındaki kanun tasarısı gerekçisi

İlişik olarak sunulan sözleşme tasarısı ücretli iş bulma bürolarının kapatılmasına dair olup Hükümetimizin Üyesi bulunduğu Milletlerarası İş Teşkilâtı Konferansının Cenevre'de aktedilen 17 nci içtimasında kabul edilmiş ve o tarihten beri Şili, İspanya, Finlândiya, Meksika ve Romanya Hükümetlerince onanmış bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, her memlekette çalışma şartlarının düzenlenmesini, Milletlerarasında Anlaşma ve İş Birliği ile gerçekleştirmek amacını güden Milletlerarası İş Teşkilâtının Konferanslarında kabul edilen Sözleşme tasarıları, Üye Devletlerin onamasına sunulmaktadır.

İlişik Sözleşme tasarısı İş Kanunumuzla karşılaştırılınca mevzuatımızla herhangi bir ayrılık arzetmediği ve bu tasarının onanması takdirinde yeniden kanun hükümleri tedvinine lüzum bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Şöyle ki:

1. — İş Kanunumuzun 63 - 68 nci maddelerine temas eden hükümleri havi bulunan sözleşme hususi işbulma müesseselerini istihdaf ediyor ve Kanunumuzla tetabuk halinde bulunuyor .

2. — Prensip bakımından sözleşme;

a) 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasıyla, kazanç gayesiyle çalışan mevcut işbulma müesseselerinin 3 yıl zarfında kapatılmasını mecburi tutuyor. Kanunumuzun 65 nci maddesinin (B) fıkrası esas itibarıyla aynı hükmü muhtevirdir.

b) 2 nci maddesinin 2. a fıkrası ile yeniden ücretli işbulma müesseselerinin açılmayacağını kaydediyor. Kanunumuzun 65 nci maddesinin (A) fıkrası aynı hükmü muhtevirdir.

c) 2 nci maddesinin (2 b) fıkrası ile, çalışmalarına devam muvakkaten müsaade edilen müesseselerin ücret tarifeleri ile bütün muamelelerini yetkili makamın kontrolüne tâbi tutmakta olup, kanunumuzun 66 ve 67 nci maddeleri de aynı hükmü muhtevirdir.

d) 4 ncü maddesiyle, bazı teşekküller tarafından kurulup kazanç gayesiyle çalışmadıkları halde, hizmetleri mukabili duhuliye, aidat veyahut başka bir nam altında işverenden veya işçiden para alan iş bulma bürolarının Hükümetin müsaadesi ve kontrolü altında faaliyetlerine müsaade ediyor.

Kanunumuzun 68 nci maddesi bu kabil müesseselerin hiçbir nam altında işçilerden para almaları kaydı ile aynı şartlar içinde çalışmalarına müsaade ve bu suretle işçi lehine sözleşmeden daha müsait hükümleri ihtiva ediyor.

3. — İstisnalar bahsinde, sözleşme 3 ncü maddesiyle, 3 senelik mühletten sonra bazı müesseselerin faaliyetlerine devama, lüzumlu hallerde yetkili makamın müsaade edebileceğini kaydediyor. Ancak, böyle bir müsaadeden evvel bu makamın, ilgili işveren ve işçi teşekküllerinin mütalâalarını almasını mecburi tutuyor. Kanunumuzun 65 nci maddesinin (B) fıkrası istisnalar hususunda aynı esası muhtevidir. Yalnız, istisnalar için evvelden işveren ve işçi teşekkülleri mümessillerinin mütalâası alınmak mecburiyetini zikretmiyor. Fakat sözleşme ile kanunumuz arasında bu noktada tehalüf olmadığı aşikârdır.

Diğer taraftan, sözleşme, aynı maddesinde bu kabil büroların muamelelerini yetkili makamın kontrolüne ve tariflerini onun onamasına tâbi tutmakta ve âzamî 10 sene zarfında muteber ve icamında her sene yenilenecek yıllık müsaadeler almaları mecburiyetini ve ancak ilgili memleketler arasında münakit anlaşmayı tatbik için ecnebi işçi tedarik edebileceklerini zikrediyor. Kanunumuzun 66 ve 67 nci maddeleri, bu büroların muamele ve tarifelerinin kontrolü hususunda aynı hükümleri muhtevi ise de çalışma izninin 10 seneden fazla olamşyacağı ve ecnebi işçi tedariki noktalarını tasrih etmemektedir. Fakat bu noktaların kabulüne hiçbir mâni tasavvur edilemez.

Yukarıda yazılı düşüncelere dayanılarak bu sözleşme tasarısının onanmasına hiçbir engel bulunmamaktadır. İşbu sözleşmenin onanması Cümhuriyet Hükümetinin her sahada olduğu gibi sosyal ilerleme alanında da Milletlerarası işbirliğine verdiği yüksek değeri yeni bir delil ile belirtmiş olmaktadır.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/537

Karar No. 15

28 . I . 1946

Yüksek Başkanlığa

Ücretli iş bulma büroları hakkında 34 numaralı Milletlerarası sözleşmeye katılmaya dair olup Çalışma Bakanlığının isteği üzerine Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 9 . I . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan ve Başbakanlığın 16 . I . 1946 tarih ve 6/110 sayılı tezkereleriyle Yüksek Meclise sunulup Komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısıyla gerekçesi Çalışma Bakanı ve Dışişleri Bakanı temsilcisi hazır olduğu halde incelendi.

Memleketimizin yüksek menfaatlerine uygun görülen kanun tasarısı aynen kabul edilerek ha-

valesi gereğince Ekonomi Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Dışişleri K. Bş. Y.

İstanbul

A. Ş. Esmer

Kâtip

Ağrı

İmzada bulunamadı

Erzurum

P. Demirhan

Kocaeli

N. Erim

Sözcü

İstanbul

A. Ş. Esmer

Ankara

Z. Yörük

Gümüşane

C. Selek

Samsun

C. Bütsel

Gümüşane

Edip Tör

Tokad

N. Poroy

Ekonomi Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ekonomi Komisyonu

Esas No. 1/537

Karar No. 12

1 . II . 1946

Yüksek Başkanlığa

Ücretli işbulma bürolarının kapatılmasına dair 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair olup Çalışma Bakanlığının isteği üzerine Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 9 . I . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı havalesi gereğince Dışişleri Komisyonunun mazbatasıyla birlikte komisyonumuza gelmiş ve Çalışma Bakanını hazır olduğu halde incelenmiştir.

4837 numaralı iş ve işçi bulma kanunu hükümleri yayımı tarihinden sonra kazanç gayesiyle açılacak işbulma müesseselerinin açılmasına izin verilmeyeceğini âmir bulunduğu gibi, 3008 numaralı İş Kanununun hükümleri de 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmesi hükümlerini derpiş etmiş bulunduğu cihetle kanun tasarısının birinci, ikinci ve üçüncü maddelerinin Hükümet teklifi veçhile aynen kabulü oybirliğiyle kararlaştırmıştır.

Kanunun başlığı, metnini anlatmak bakımından (ücretli işbulma bürolarının kapatılması hakkında 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair kanun tasarısı) şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ekonomi Ko. Başkanı	Bu Sözcü	Kâtip
Giresun	Ankara	İçel
İ. Sabuncu	M. Eriş	Ş. Tugay
Ankara	Balıkesir	Eskişehir
H. O. Bekata	M. Akpınar	Emin Sazak
Gaziantep	İstanbul	İzmir
C. Barlas	A. H. Denizmen	S. Epikmen
Konya	Malatya	Trabzon
H. Dikmen	K. Sayın	T. Göksel
Zonguldak		Kırşehir
Ş. Tansan		F. Çobanoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ücretli İşbulma Büroları hakkında 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Cenevre'de 8 Haziran 1933 de Milletlerarası İş Teşkilâtı Genel Konferansı tarafından ücretli İşbulma Büroları hakkında kabul olunan 34 numaralı Sözleşme onanmış ve bu Sözleşmeye katılmak için Hükümete yetki verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümleri Bakanlar Kurulunca yürütülür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>R. Türel</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>A. R. Artunkal</i>	
Dışişleri Bakanı V.	Maliye Bakanı
<i>N. E. Sumer</i>	<i>N. E. Sumer</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>Yücel</i>	<i>Sırı Day</i>
	Sağlık ve Sosyal
Ekonomi Bakanı	Yardım Bakanı
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Dr. S. Konuk</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>Suad H. Ürgüblü</i>	<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>R. Karadeniz</i>
	Çalışma Bakanı
	<i>Dr. S. Irmak</i>

EKONOMİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Ücretli İşbulma Bürolarının kapatılması hakkında 34 numaralı Milletlerarası Sözleşmeye katılmaya dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Cenevre'de 8 Haziran 1933 de Milletlerarası İş Teşkilâtı Genel Konferansı tarafından ücretli işbulma büroları hakkında kabul olunan 34 numaralı Sözleşme onanmış ve bu Sözleşmeye katılmak için Hükümete yetki verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümleri Bakanlar Kurulunca yürütülür.

ÜCRETLİ İŞBULMA BÜROLARI HAKKINDA 34 NUMARALI SÖZLEŞME PROJESİ

Milletlerarası İş Bürosu İdare Meclisi tarafından vâki davet üzerine, Cenevre'de 8 Haziran 1933 de onyedinci toplantısını yapan Milletler Cemiyeti Milletlerarası İş Teşkilâtı Genel Konferansı; (Gündemin birinci maddesini teşkil eden, ücretli işbulma meselesi hakkında, bazı tekliflerin kabulünü ve,

Bu tekliflerin bir Milletlerarası sözleşme şeklini almasını kararlaştırdıktan sonra;

Versay Andlaşmasının XIII ncu kısmında ve diğer barış antlaşmalarının mütenazır kısımlarında mevcut hükümler gereğince, Milletlerarası İş Teşkilâtı Üyelerince onanmak üzere, aşağıdaki sözleşme projesini kabul eder:

Madde — 1

1. Bu sözleşme bakımından «ücretli işbulma büroları» tâbiri şu mânayı ifade eder:

a) Kazanç gayesi takip eden iş bulma büroları, yani doğrudan doğruya veya dolayısıyla taraftarlardan herhangi birinden maddi bir menfaat temini hedefiyle, bir işçiye iş veyahut bir işverene işçi bulmak hususunda tavassut eyleyen her şahıs,, şirket, müessese, acente veyahut diğer bir teşekkül; bu tarif, münhasıran veya esas itibariyle iştigâl mevzuu işverenlerle işçiler arasında tavassuttan ibaret olanlar hariç, gazetelere ve diğer yayım vasıtalarına şâmil değildir;

b) Kazanç gayesi takip etmiyen işbulma büroları, yani maddi bir menfaat gütmemekle beraber, işverenden veya işçiden, servisleri için duhuliyeye, aidat veya başka herhangi bir nam altında para alan şirket, müessese, acente veya diğer teşekküllerin iş bulma servisleri.

2. Bu sözleşme gemi adamları hakkında uygulanmaz.

Madde — 2

1. (Birinci maddenin 1. a) fıkrasında yazılı kazanç gayesiyle çalışan ücretli iş bulma büroları, bu sözleşmenin her üye için yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren 3 sene zarfında kapatılacaklardır.

2. Bu kapatmadan evvelki mühlet zarfında:

a) Yeniden kazanç gayesiyle çalışan ücretli işbulma bürosu açılmıyacaktır.

b) Kazanç gayesiyle çalışan ücretli işbulma büroları, yetkili makamın kontrolü altına konulacak ve bu makameca onanmış bir tarifede yazılı ücret ve masraflardan başka para almayacaklardır..

Madde — 3

1. Bu sözleşmenin 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasından inhirafa, ancak ilgili patron ve işçi temsilcilerinin fikri alındıktan sonra ve istisnai şekillerde olmak üzere yetkili makameca müsaade edilebilir.

2. Bu madde gereğince müsaade edilen inhiraflar, ancak Millî kanunlarla sarih şekilde tesbit edilip işbulma keyfiyetinin hususî şartlar içinde ve inhirafı haklı gösterecek surette cereyan ettiği sanat ve mesleklere mensup işçi zümrelerine iş bulmakla iştigâl eden bürolar hakkında uygulanacaktır.

3. 2 nci maddede yazılı 3 aylık mühlet bittikten sonra, bu maddeye istinaden, yani ücretli işbulma büroları açılmasına müsaade edilemez.

4. Bu madde gereğince, kendilerine inhiraf müsaadesi verilen her ücretli işbulma bürosu:

a) Yetkili makamın kontrolü altına konulacaktır.

b) Yetkili makamın tensibi ile âzami on yıl zarfında, her sene yenilenecek bir yıllık ruhsatname almağa mecbur olacaktır.

c) Ancak, yetkili makameca onanmış bir tarifede yazılı ücret ve masrafları alabilecektir.

d) Ancak ruhsatnamesinde müsaade edilmiş olmak ve ilgili memleketler arasında mevcut bir anlaşmayı uygulamak şartıyla yabancı memleketlere veya memleketlerden işçi tedarik edebilecektir.

Madde — 4

(1 nei maddenin 1. b) fıkrasında yazılı kazanç gayesi takip etmiyen işbulma büroları :

a) Yetkili makamdan izin almak mecburiyetinde olacaklar ve onun kontrolü altında bulunacaklardır

b) Yapılan masraflar iyice nazara alınmak suretiyle yetkili makamca tesbit edilecek bir tarifeden daha yüksek para alamıyacaktır.

c) Ancak yetkili makamca müsaade edilmek ve ilgili memleketler arasında mevcut bir anlaşmayı uygulamak şartıyla yabancı memleketlere veya memleketlerden işçi tedarik edebilecektir.

Madde — 5

Gerek bu sözleşmenin 1 nei maddesinde yazılı ücretli işbulma büroları, gerek parasız da olsa, işbulmayı mutad meşgale ittihaz etmiş olan her şahıs, şirket, müessesese, acente veyahut teşekkül, yetkili makama bir beyanname vermeğe ve bunda ücretli mi, ücretsiz mi çalıştıklarını bildirmeğe mecburdurlar.

Madde — 6

Gerek bundan evvelki maddelere, gerek onların yerine getirilmesine ait diğer hükümlere muhalif hareketlere karşı, millî kanunlar, bu sözleşmede derpiş edilen ruhsatname veya müsaadelerin geri alınmasını da ihtiva eden cezaları tâyin edeceklerdir.

Madde — 7

Versay anlaşmasının 408 nei ve diğer barış anlaşmalarının mütenazır maddelerinde derpiş edilen yıllık raporlar, 3 neü madde gereğince müsaade edilen inhıraflar hakkında gereken malûmatı havi olacaklardır.

Madde — 8

Bu sözleşmenin, Versay anlaşmasının XIII neü kısmında ve diğer barış anlaşmalarının mütenazır kısımlarında derpiş edilen şartlar içinde kati şekilde onandığına ait belge Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliğine gönderilecek ve bu onanma Genel Sekreterlikçe tescil edilecektir.

Madde — 9

Bu sözleşme, ancak onamaları Sekreterlikte tescil edilmiş olan üyeleri bağliyacaktır. Sözleşme, iki üyenin onamaları Genel Sekreterlikte tescil edildikleri tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Bundan sonra bu sözleşme her üye için, onaması tescil edilmesinden on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — 10

Milletlerarası İş Teşkilâtı üyelerinden ikisinin onamaları sekreterlikte tescil edilmesi akabinde, Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri keyfiyeti Milletlerarası İş Teşkilâtının bütün üyelerine bildirecektir. Sekreter, teşkilâtın başka üyeleri tarafından kendisine sonradan tebliğ edilecek onamaları da keza bütün üyelere bildirecektir.

Madde — 11

Bu sözleşmeyi onayan her üye, onu, yürürlüğe girmeye başladığı tarihten on sene geçtikten sonra, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliğine yapacağı ve bu Sekreterliğin tescil edeceği bir ihbarname ile feshedebilir. Fesih, Sekreterlikte tescili tarihinden bir sene sonra muteber olur.

Bu sözleşmeyi onanmış olup ta, onu bundan evvelki fıkrada yazılı on yıllık devrenin geçmesinden bir yıl sonra, bu madde gereğince feshetmek ihtiyarını kullanmayan her üye, yeniden on yıllık bir müddet için bağlanmış olacak ve bundan sonra bu sözleşmeyi, bu maddede derpiş edilen şartlar içinde her on yıllık devre bittikçe feshedilebilecektir.

Madde — 12

Bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren geçecek her on yıllık devrenin sonunda, Milletlerarası İş Bürosu İdare Meclisi, onun uygulanması durumu hakkında Genel konferansa bir rapor vermekle ve konferansın gündemi içine onun tamamen veya kısmen tadili meselesinin konulup konulmaması gerektiği hususunda bir karar almakla ödevlidir.

Madde — 13

Konferans, bu sözleşmeyi tamamen veya kısmen tadil eden yeni bir sözleşme kabul ettiği takdirde, bu yeni sözleşmede başka türlü hükümler bulunması hali müstesna;

a) Tadil edici yeni sözleşmenin bir üye tarafından onanması keyfiyeti yukarıdaki 11 nci maddeye bakılmaksızın tadil edici yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi kayıt ve şartı ile, şimdiki bu sözleşmenin kendiliğinden ve derhal feshini intaç edecektir.

b) Tadil edici yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, şimdiki bu sözleşme üyelerin onamasına açık bulundurulmayacaktır.

Şimdiki bu sözleşme, onu onanmış ve tadil edici sözleşmeyi ise onamamış olan üyeler için eski metin ve şekli ile yürürlükte kalmıya devam edecektir.

Madde — 14

Bu sözleşmenin fransızca ve ingilizce metinlerinin her ikisi muteber olacaktır.

